

סיכום סדנת תכנון המשובות

28.8.12 בבית יהודית

תוצרי קבוצות העבודה:

קבוצת המייל תרבותי

ראשית אין מייל תרבותי – המייל התרבותי הוא יותר שאיפה מאשר מציאות. אם זאת יש חשיבות למוטג קיים כמו כן יש מרחב שדורש סימון אורבאני כאזור תרבותי קהילתי וכאן צריך לפעול כדי להרחיב פעילות כזו ולסמן את המרחב ככזה. ניתן לעשות זאת על ידי שפת רחוב מזמינה הרבה יותר, במיוחד לאורך רחוב דובנוב. החזון הוא לכיוון טיילת של הולכי רגל ולא שדרה. יש להכניס למרחב פעילות של מייצגים/ בתי ספר/ אומנים שוק רוכלים שייתן חיות לרחוב. צריך לפעול לשתף את בתי הספר ולהוציא אותם מחוץ למתחמים שלהם, לדוגמא ביה"ס אומנויות היה שמח לצאת יותר בחופשיות (היום פעילות בתיאטרון ירושלים דורשת אוטובוס מצד ביה"ס) בנוסף ביה"ס זקוק למקום להציג אומנות פלסטית. המוסדות באזור, לדוגמא ביה"ח הנסן צריכים להיות פתוחים לכל הכיוון עם פעילות שפונה לקהל בחוץ. יש לזכור שהחברה להגנת הטבע גם נכנסת לשטח ויש לצרף גם אותם לתכנון. בהגדרה כל גוף חדש באזור צריך להיות ממותג כחלק מהמייל התרבותי. יש לחשוב על עידוד הליכה באזור. אפשרות אחת היא שאטלים מאזור חנייה מרכזי אחד, ולא תחבורה ציבורית מאסיבית, (כשכל מוסד מקבל את החנייה שלו מתחת למוסד אז זה יוצר לוקאליות לאותו מוסד ולא מעודד מעבר בין כמה מקומות).

המתחם המחר/ המייל הקהילתי

בין השכונות בעמק ובין השכונות על גב ההר יש נתק. רחוב כ"ט בנובמבר, הגדוד העברי וגדליהו אלון יכולים וצריכים, בתכנון נכון, לחבר את הקהילה לאזור. היום הגדוד העברי הוא רחוב קטוע אבל אין סיבה לא להמשיך אותו. רחוב שסקין צריך להיות רחוב הולכי רגל ולפתח צירים חלופיים לרכבים. יש לבחון גם מסלולים טובים לאופניים והולכי רגל ולא רק למכוניות. לפי עתידו של גדליהו אלון יש לבחון מקומות חנייה וצירים להולכי רגל, אופניים ומכוניות.

שתי החורשות שהם אתרי טבע לשימור צרכים להיות משאב קהילתי ויש לחזק בהם את החיבור לקהילה על ידי פיתוח חלקי מאוד עדין של פעילות מתאימה דוגמא אומגה חשוב לראות איך מתחברים לתוכנית המאושרת של משכנות התיאטרון.

בית הספר (תל"י, סאלד, צייר, יהודה הלוי) היום מגודרים וסוגרים בתוך עצמם. רוב התלמידים שלומדים בהם גם מגעים מחוץ לאזור כלומר לא משרתים את תושבי האזור. יש לבחון את כל האזור של רחוב הצפירה וביה"ס הצייר כדי לפתוח אותו להולכי רגל ולהוריד את הגדרות. בגבול של הרטמן ובית חינוך יש 6 מטר בין מגרשי הספורט כדאי לבחון אפשרות לבניית דירות סטודיו לסטודנטים בתוך התחום הזה. יש לחשוב על פתרונות להורדת ילדים בשעות עומס בכניסה של מוסדות החינוך ברחוב כ"ט בנובמבר.

* אין היום התייחסות למבנים של קצונה הבריטית שהם גם יכולים לשמש את הקהילה.

מה שנאמר פה הוא בעצם שיחה על האיקס הקהילתי, המייל התרבותי הוא מרחב עירוני, אבל במרחב המדובר פה יש גם את קריית שמואל שהיא חלק מהמרחב הקהילתי אבל לא תוכנן כמרחב קהילתי וזה הלב של האזור. יש איזשהו בסיס של קריית החינוך—אבל אין בו שום מרחב קהילתי. יש צורך במרחב עם אחת בקריה החינוכית ואחת במוזיאון הטבע. וזה יכול להתחבר גם למייל התרבותי העירוני.

מרחב קטמון

זה האזור שמתוכנן לקלוט את רוב האוכלוסייה החדשה אבל כבר היום תושבים צורכים את הרוב השירותים שלהם מחוץ לשכונה. צריך עוד גני ילדים ועוד שירותים לתושבים. לכן צריך למפות את המוסדות הקיימים (בתי אבות, בתי כנסת, מוסדות ציבור) ולחשוב איך אפשר להפוך כל מוסד כזה לרב שימושי. כאמירה מרכזית לא לתת את השטח של מוסדות לבינוי! יש לשקול מחדש את השימוש המשני בבתי כנסת לחזק את המגוון הקהילתי הקיים. כחלק מהמוסדות האלו בינוי במשגב לדך/ מכון חזקיהו והפריקסטים צריך להיבחן.

בית אלישבע יכול להפוך למרכז של כל האזור ולבית קהילתי שמשרת אוכלוסייה רחבה. המוסד יושב באמצעי של שני הצירים אותם אנו רואים כמרכזיים לפיתוח המרחב. בהצגה של תכנית האב היום הייתה אמירה על לחבר את הקהילה במעגל, אבל מה שמאפיין את התושבים באזור הזה הוא תת קהילות וזה טוב. לכן אנחנו רואים צורך בשני צירים מרכזיים במרחב

1) רחל אמנו וחזקיהו המלך- ציר מסחרי אשר מהווה את גבול העיר ההסטורית- מתבקש ליצר את התודעה הזו בעיצובו

2) כובשי קטמון ואליעזר המודעי. כבסיס למרחב הציבורי- "המייל הקהילתי" בצירים האלו היינו רוצים לעודד פיתוח של מסחר, שבילי אופניים והליכה. צירים אלו גם מחברים ליתר השכונות ולשירותי הציבור שלהם, למשל מצד אחד תושבי האזור יכולים ליהנות ממתחם ביה"ס דנמרק ומצד שני גוננים צריכים לצרוך את המייל התרבותי. רחבו חזקיהו המלך - צריך לחזק את הידידותיות של הרחוב על ידי הפיכתו לחד סיטרי ועל ידי אפיון של הבנייה המותרת בו. החלק הצפוני של הרחוב הוא בניינים יפים שאף אחד לא מגיע לשם. הגדה השנייה משופעת במוסדות ציבור **סגורים** והולכים ומסתגרים ועוד. בנוסף אין חנייה. שני הצדדים של הרחוב צריכים שני פיתוחים שונים. בנוסף הציר הזה הוא גם הגבול של העיר ההיסטורית ויש לתת ביטוי לזה כך. הצירים האלה מייצרים תתי קהילות מצדיהם (וזה כאמור טוב בעינינו), אבל אלה צריכים להיות צירי חיבור, מרקם מחבר - מפגש ומעבר ולא צירים מדירים. הרבה מעברים נוחים ובטוחים, פארקים מושכים (כמו בית אלישבע היום), מוסדות. איך מחברים את גוננים למרחב? רחוב בן זכאי כמקום עירוני ומרכז מסחרי אבל פחות כציר שמחלק בין השכונות אלא מרקם מחבר בין גוננים לשכונה. הכוונה היא לא לראות את רחוב בן זכאי כהמשך של עמק רפאים אלא רקמה שכונתית אחרת-כולל המשך ציר רבי אליעזר שמקבל – לא ארקדה עירונית לאורך אלא יותר לכיוון מרכז דן-שכונתי לרוחב. היום אפיוניים מסחריים בגוננים – לא ברור לי הסוף. אנחנו אמרנו שתושבי גוננים צורכים את סן סימון, והמייל התרבותי-קהילתי של קטמון וחלק מתושבי קטמון יכולים להנות מהספריה מרכז מוזיקה באליעזר הגדול. יש לתת לזה ביטוי תכנוני. חיבור לרכבת הקלה שהוא חיבור למרכז העיר – כן בצומת אורנים או לא. חיבור כזה משפיע על החיים בקטמון הישנה. ככל שמרחקים את החיבור לתוך רחוב פייר קניג הוא הופך לפחות רלוונטי לתושבים של אזור קטמון הישנה. חנייה תחום שמאוד חשוב שתהיה בתוך התוכנית ולא להשאיר אותה למאבקים של יזמים, אם זאת אין על הנושא הסכמה גם בקרב התושבים. יש לבחון חניות תת קרקעיות מתחת לגינות ציבוריות וחנייה בשטח שמאחורי ביה"ח משגב לדרך. הערות:

- רחוב הפלמ"ח. נושא תכנוני בעייתי שלא מוצה. יש מחלוקת כמה הרחוב משרת את התפקידים העירוניים שלו ויש עוד הרבה מה לעבוד אליו. רחוב עמק רפאים לא משרת את קטמון וכדאי לבחון את האפשרות להפוך את רחוב הפלמ"ח למוקד לוקאלי.

- רחוב הח"ש הוא הפתרון שצמח מלמטה לציר אורך נוסף שמשרת את החיבורים בין הקהילות. צריך לחשוב איך מעודדים או מתגברים את מה שהציבור קבע מלמטה. לא ללכת נגד הפתרון שצמח מלמטה אבל לחשוב איך מחזקים אותו.
- פתיחת כובשי קטמון לפלמ"ח תאפשר חיבור דרך גינת ברודי לעמק המצלבה ולרשת האופניים העירונית עבור הולכי רגל ואופנים.
- ציר כט בנובמבר – כציר חינוכי. שתי השלכות אפשריות – הסדרת תנועה וחניה (אולי אפילו מעבר בבוקר של אוטובוס שכונתי?), אבל בעיקר הוספת גנים ומוסדות חינוכיים באזור ההוא?

עמק רפאים

ההתייחסות היא גם לרחוב עמק רפאים עצמו ועמק רפאים כחלק מהמחבר, מתחם הרכבת, והמייל תרבותי.

עמק רפאים עצמו

ראשית יש לדבר על תמהיל עסקים - לעירייה יש תפקיד של יעודים ושל אישור תכניות. יש לקחת בחשבון שיקולים כמו מרחקים בין בית קפה. סגירות החורף שהופך את הרחוב לבית קפה אין סופי. איפה שאפשר להחזיר "פס ירוק" חשוב לעשות זאת. יש אפשרות דרך מסול הרישוי לפקח על הדברים האלו ובכל מקרה צריך מדיניות אחידה וברורה. * יש להעיר שרגולציה היא דרך גרועה לטפל בנושא כזה.

עמק רפאים כחלק ממרחב

עמק רפאים חוצה את המושבה לשניים ועד כה לא נמצאו פתרונות לחבר מחדש בין שתי הצדדים. פעם עמק רפאים היה בודד היום שדרת ממילא וההתאוששות של מרכז העיר מתחרות בו. פיתוח של מתחמים חדשים לא לוקח בחשבון את הקיים. לגן פיתוח פארק המסילה כאזור מסחרי גם לא לקוח זאת בחשבון וגם מפספס את האופי שכבר נרקם סביב הפארק והחיבור שהוא יוצר בין בקעה והמושבה. כיום פארק המסילה הוא אלטרנטיבה לרחוב עמוס וחשוב שיישאר כך. נרקם סביבו גם התארגנות קהילתית ששווה לשמר ולטפח על ידי אירועים מתאימים.

קריטריונים לשיפוט פרויקטים

צריך סט כלים על מנת לבחון פרויקטים שקמים במרחב. תוך הבנה שכל פרויקט הוא ייחודי, והשאלה הראשונה ששואלים נכון שתהיה – מה התפקיד של הפרוייקט במרחב? ומשם שאר הקריטריונים נגזרים להלן הצעה ל5 נקודות:

1. האם הפרוייקט מושך משפחות צעירות ומשפחות מהסקטור היצרני/יצרתי?
2. מה מידת הפתיחות, נקבוביות, מזמינות של הפרוייקט, מה התרומה שלו למרחב הציבורי?
3. תמהיל עסקים כחלק מהתכנון תוך בחינה באיזה מידה התמהיל תורם לחיי קהילה. (לדוגמא בטאב"ו של מדרחוב בן יהודה יש התייחסות למרחק מינימלי בין מסעדה למסעדה).
4. לשמור על האזור כגינות העיר—כלומר להקפיד על שטחים ירוקים, ולא צפון ירושלים ומרכז העיר שמרוצפות באבן.
5. חנייה...

מוזיאון הטבע

ככלל הדיון לא הצליח למצות את עצמו בשל חיכוכים בין התושבים לנציגי מרכז שלם. יש מותג של מוזיאון הטבע, ורואים פוטנציאל ענק לקחת את הפעילות בו ולרחיב אותה לכל העיר. שימור החשיבות של דבר שצמח מלמטה בחינת התרומה של קולאג' לאזור???

נקודות שעולות מכל הקבוצות

- (1) חשוב לחבר בין השכונות השונות ולחשוב על המעברים להולכי רגל ואופניים, דיפוזיות – לצאת החוצה, לאפשר הליכה ברגל, מפגש בלתי אמצעי, אופניים. איכות חיים שונה מהתפיסה הרגילה של ירושלים, וזו גם התרומה של האזור לעיר.
- (2) יש משמעות לתהליך – התהליך הוא לא חלק בלתי נפרד מהתוצאה, צריך ללכת דרך תהליך שהוא מתאים, נכון שציבור לא יכול לתכנן אבל העובדה שקהילה מעודדת את מה שהיא חושבת לנכון באופן שניתן לתרגם אותו למונחים פיזיים.
- (3) למרות הריבוי של מוסדות ציבור, יש שעולה החוסר של ציר קהילתי ברור יכולת לסמן אותו ולראות את כל המרחב + קריית שמואל הוא חשוב.
- (4) מדיניות של מוסדות פתוחים - אחרי 20 שנה של תרבות שעודדה לסגור אם תהיה אמריה תכנונית ברורה של פתיחה יהיה אפשר גם לומר את זה לאנשים פרטיים. כולל גינות קהילתיות שלא יהיו מוקפות גדרות או חומה.
- (5) Accountability לעוד 30 שנה, איך מתכננים תכנון ארוך טווח אחראי וקהילתי?
- (6) מרחב ציבורי שעונה על צרכים קהילתיים
- (7) יש להגדיר את "המאייל הקהילתי" כיעד "אימג" מוליך התכנון המרכזי לשנים הקרובות. כולל אזור קטמון הישנה ואזורי הפעילות הציבוריים במרכז/ מזרח האזור